

Tersine Beyin Göçü Mümkün

İçindekiler

Güncel

Tahvil Piyasasında Sonbahar Testi Başlıyor	10
BIST'te Bilançolar Beklentilerden İyi Tünelin Sonunda Işık Göründü mü?	14
Temmuz'da gelir vergisi ikiye katlansa da Türkiye'de harcama vergileri ana taşıyıcı	18
ABD'de tarife etkisi beklenirken verginin yükünü bireysel gelirler ve ücretler çekiyor	19
Don Vurdu, Kuraklık Yaktı	20
Gelişmekte Olan Ülke Kisvesinde Bir Süper Güç: ABD	28
ÖTV Düzenlemesi ve Finansmana Erişim Sorunu Tüketiciyi	
Alternatif Yöntemlere Yönlendiriyor	30
Ukrayna: Kritik Mineraller "21. Yüzyıl Ekonomisinin Temeli"	32

Analiz

Silikon Vadisi'nin Yeni Üçüncü Yolu: Çin Yapay Zekasına Yatırım	34
Zeytinyağının Çalkantılı Altın Çağı	38
İtalya'nın Robot Heykeltraşları	48

Künye

Genel Yayın Yönetmeni
Açıl Sezen

Genel Koordinatör
Kerem Ilgaz

Sorumlu Müdürü
Koray Berkin

Yazı İşleri Müdürü
Selçuk Oktay

Editör
Sinan Koparan
Tamer Arıcan

Görsel Yönetmen
Aziz Kocabaş

Dijital Sorumlu
Barbaros Görgü

Katkıda bulunanlar
Koray Nergiz, Mehmet Filoğlu, Eser Gülmez, Çağlar Kuzlukluoğlu, Tahsin Akça, Burcu Kıratlı, Begüm Nur Alkış, Sevcan Ersözlü, Olcay Büyüktaş, Aydın Şahinalp, Dilan Erdemir, Ceren Dilekçi Köseoğlu, Semih Albayrak, Burak Karagöz, Bekir Gürdamar, Derin Oygak, Ufuk Olgun

Bu dergide yayınlanan haberler yatırım tavsiyesi niteliğinde değildir.

İletişim
+90 212 313 6000
C Görsel Yayınlar A.Ş.
Abdülhakhamit Cad. No:25
Beyoğlu/Taksim

Reklam için bize ulaşın
dijitalreklam@cinerreklam.com.tr

Kapak

Kapak Tasarımı:
Aziz Kocabaş

How to contact Bloomberg Businessweek ► Email bwreader@bloomberg.net ► X @BW ► Instagram @businessweek ► Facebook facebook.com/bloombergbusinessweek ► Ad sales 212 617-2900, 731 Lexington Ave., New York, NY 10022 ► Subscription help businessweekmag.com/service ► Reprints/permissions 800 290-5460 x100 or businessweekreprints@theygsgroup.com

Güncel

Don Vurdu Kuraklık Yaktı

Türkiye son 52 yılın en kurak dönemini yaşıyor. Meteoroloji verilerine göre yağışlar ülke genelinde ortalamanın yüzde 26 altında kalırken, tarımda don ve aşırı sıcaklıkla birleşen kuraklık meyve, hububat, bakliyat ve yağlık tohumlarda kayıplara neden oldu. Rekolte kayıplarının fiyatlar üzerinde baskı yaratması beklenirken, yüksek maliyetlerden dolayı çiftiler borç kriziyle karşı karşıya kalabilir.

● Dilan Erdemir

Türkiye, Nisan ayında hava sıcaklığının sıfır derecenin altına düştüğü ve kar yağışının yaşandığı 36 ilde tarihin en büyük zirai don olaylarından birini görüldü ve birçok tarım ürününde kayıplar yaşandı. Yaz ayında ise hava sıcaklıkları rekor seviyelere yükselirken, yağışlar 52 yılın en düşük seviyelerine geriledi. Özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi, İç Anadolu ve Hatay çevresinde iklim krizi alarm veriyor. Narenciyeden buğdaya, ayçiçeğinden elmaya kadar birçok üründe rekolte kayıpları bekleniyor. Çukurova bölgesinde mısırdan yüzde 15, narenciyede yüzde 35-40, buğdayda yüzde 15, arpa ve ayçiçeğinde yüzde 30 civarında rekoltede düşüş bekleniyor. Türkiye'nin yaş ve kuru meyve ihracat potansiyelinin tehlike altında olduğunu belirten çiftçiler, geçen yıl 67 bin ton olan kiraz ihracatının bu yıl 6 bin tonlara kadar gerilediğini kaydetti. Bu kayıplar kayısı, fındık, fıstık, üzüm ve incirde de bekleniyor. TCMB'nin üçüncü Enflasyon raporunda da yurt genelinde yaşanan kuraklığın gıda fiyatları üzerinde risk yarattığına vurgu yapılarak, yılın ilerleyen aylarında da gıda fiyatlarının genelinde

yukarı yönlü riskin devam edebileceği belirtildi. Öte yandan yüksek finansman maliyetleri çiftçiler için başka bir çıkmaz. Sektör temsilcileri rekolte kaybı ve piyasa şartlarından dolayı çiftçilerin sonbaharda kredilerini kapatamayacak duruma gelmelerinden endişe ediyor.

Türkiye genelinde son 52 yılın en düşük yağışı

M e t e o r o l o j i G e n e l Müdürlüğü'nün dokuz aylık yağış raporuna göre 1 Ekim 2024-31 Temmuz 2025 dönemini kapsayan 2025 su yılı yağışları, normal ve geçen yıl yağışlarının altında seyretti. Verilere göre söz konusu dönemde normalin yüzde 26, geçen yıl yağışlarının yüzde 28 altında yağış gerçekleşti. Türkiye geneli 10 aylık su yılı yağışları ise son 52 yılın en düşük seviyesine geriledi. Yağışlar Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin güneyi ile Hatay çevrelerinde yer yer yüzde 60'ın üzerinde azalma gösterirken, Orta ve Doğu Karadeniz kıyı kesimlerinde ise yer yer yüzde 20'nin üzerinde artış kaydetti.

Bölge genelinde su yılı yağışları tüm bölgelerde normallerinin ve

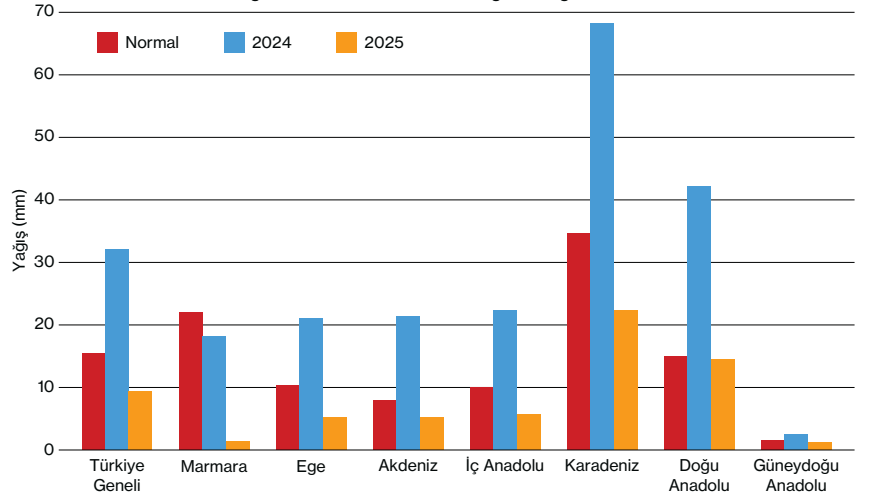
geçen yıl yağışlarının altında gerçekleşti. Normallerine göre en fazla azalma yüzde 53 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde meydana gelirken, 10 aylık dönem su yılı yağışları Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu bölgelerinde 65, Akdeniz Bölgesi'nde 51, Marmara ve Ege Bölgesi'nde son 18 yılın en düşük seviyesine indi. İl geneli yağışlarda en fazla yağış 1425.1 mm ile Rize'de, normaline göre en fazla artış yüzde 25 ile Trabzon'da gerçekleşti, en az yağış 181.5 mm ile Şanlıurfa'da, normaline göre en fazla azalma yüzde 65 ile Hatay'da meydana geldi. 2025 su yılı yağışları Batman, Bilecik, Çorum, Edirne, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, Kırıkkale, Kırşehir, Kilis, Mardin, Nevşehir, Osmaniye, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak, Tekirdağ ve Van'da 65, Ankara'da 63, Afyonkarahisar ve Kütahya'da 61, Adıyaman ve Karaman'da son 52 yılın en düşük seviyesine geriledi.

“En büyük endişemiz kredileri kapatamayacak hale gelmemiz”

Adana Çiftçiler Birliği Başkanı Mutlu Doğru, bu yıl don olayı, aşırı sıcaklık ve kuraklık, finansmana

erişim ve maliyetlerden dolayı çiftçilerin zor günlerden geçtiğini söyledi. Mutlu Doğru, en büyük korkularının rekolte kaybı ve piyasa şartlarından dolayı çiftçilerin kredilerini kapatamayacak hale gelmesi olduğunu vurgulayarak, “Çiftçimiz genelde Ekim-Kasım-Aralık aylarında kredilerinde geri ödeme gerçekleştiriyor. Yaz ürünlerinin hasatıyla beraber sonbaharda bir yıl vadeli kredileri kapatıp yeni kredi açar. Bizim en büyük endişemiz de çiftçilerimizin hem bu rekolte kaybından ve piyasa şartlarından dolayı bu kredileri kapatamayacak hale gelmesi. Dışarıdan finansmana da erişilemiyor. Bu nedenle kredilerin mevcut faizleriyle bir yıl ertelenmesi ve yeni üretim sezonu için de Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerinin kredi üst limitlerini yükseltmesi gerekiyor. Ayrıca Hazine’nin sübvansiyonlu kredi bütçesini arttırması

2025 TEMMUZ AYI ALANSAL YAĞIŞLARIN NORMALLERİ VE GEÇEN YIL İLE KARŞILAŞTIRILMASI

gerekiyor. Bunu yapması lazım ki çiftçimiz finansmana erişebilsin, ucuz finansman elde etsin, borçlarını çevirebilsin ve üretime devam etsin. Aksi takdirde Türk tarımını hakikaten zorlu bir kış bekliyor”

dedi.

“Limon ve greyfurt rekoltesinde yüzde 30-40 düşüş var”

Mutlu Doğru, “Çukurova’da biz

geçen kışı çok kurak geçirdik. O nedenle de bu ovayı sulayan Seyhan ve Çatalan barajlarımızdaki su miktarı azdı. Çukurova daha sonra Şubat'ta yaklaşık iki üç gün süren bir don yaşadı. O dönemde sert çekirdekli meyveler, narenciyeler, bazı tarla sebzeleri çok büyük zarar gördü. Narenciyede mesela erkenci limonla birlikte hasat başladı şu an. Limon çeşitlerinde, greyfurt çeşitlerinde rekolte yaklaşık yüzde 30-40 gibi bir azalma görülüyor. Elma bahçelerinde, nektarin bahçelerinde de rekolte çok az oldu. Bunun üstüne 10 gün önce de 45-50 dereceye çıkan aşırı sıcaklıklar yaşadık. Burada da tabii bazı erkenci mandalina ve bazı erkenci limon çeşitlerinde yani güneşe direk maruz kalan meyvelerde de kısmi zarar yaşandı. Bununla beraber piyasalarda alım gücü düşmesiyle beraber buğdayda ve mısırdaki finansman kaynaklı artan

stok maliyetleri nedeniyle, sanayici çok stoklu çalışmıyor. Bu nedenle talep az ve fiyatlar çiftçinin çok istediği seviyede olmadı. Aynı şekilde aşırı sıcaklıklardan dolayı pamuk ve ayçiçeği için rekoltenin düşük olması bekleniyor. Bu sene iklim değişikliği üstüne kuraklık üstüne aşırı sıcaklık, piyasalardaki durum, finansmana erişememe, yüksek faizler varken çiftçi çok zor günler geçiriyor. Şu anda kuraklıktan dolayı Adana Çukurova bölgesinde mısırdaki yüzde 15'ten az olmamak üzere rekolte kaybı bekliyoruz. Yine narenciyede çeşitlere göre en az yüzde 35-40 aralığında rekolte düşüş bekleniyor. Bu tüketiciyi çok fazla etkilemekten ziyade ihracatta düşüşe yol açabilir. Bu konuda ne ithalata ne de ihracat kısıtlamasına gerek olmadan Türkiye'ye yetecek kadar ürün olur. Sadece her sene ihraç ettiğimiz meyve miktarı bu sene biraz az olur. Tüketicilere fiyatların

geçtiğimiz senelere göre biraz daha yüksek olması yansiyabilir" değerlendirmesine yer verdi.

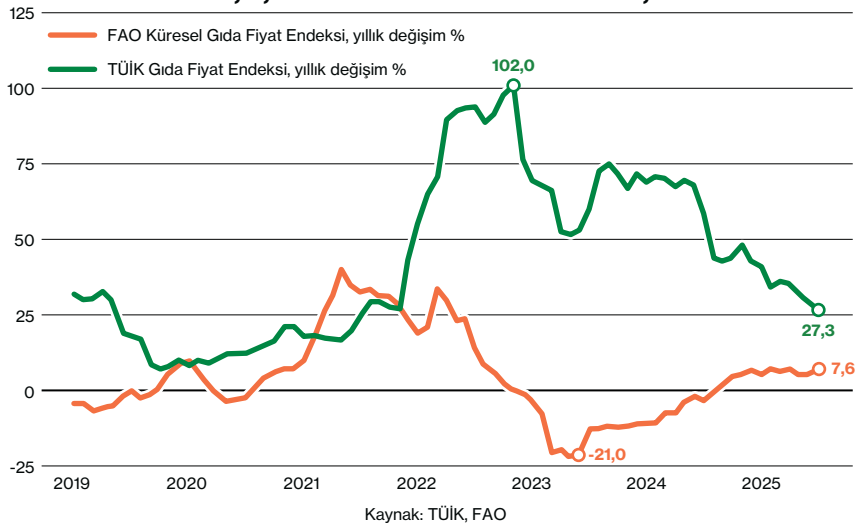
"Türkiye bir ilki yaşıyor"

Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Süleyman Soylu, Türkiye'de bu yıl hem kuraklığın hem don olayının hemen hemen her bölgede bu denli zarar yazmasının bir ilk olabileceğini kaydederek, elma üretiminde Türkiye'de ikinci sırada yer alan Karaman'da yüzde 90'ın üzerinde, kirazıyla meşhur Akşehir'de ise ürünün tamamına yakınının yandığını belirtti.

Prof. Dr. Süleyman Soylu, "2025 yılı sadece tarla tarımı açısından değil, bahçe tarımı açısından da çok farklı geçti. Hem zirai donları yaşadık hem kuraklığı yaşadık hem dolu felaketlerini yaşadık. Yağışlarda da hem eksilme, hem de düzensizlik vardı. Bu Türkiye genelinde olduğu gibi İç Anadolu

Bölgesi'nde de çok ciddi anlamda hissedildi. Özellikle bölgenin büyük bir kısmında tarla bitkileri ağırlıklı buğday ve arpanın yanında; şeker pancarı, mısır, patates, ayçiçeği gibi ürünler bölgede ağırlıklı olarak yetiştiriliyor. Ancak bu yıl ortalamaya göre yağışlar yüzde 40 azaldı. Türkiye genelinde de yağışlar bölgelere göre yüzde 30, 35, 40, 45 civarında geriledi. Tabii geçmiş yıllarda da yağışlarda bir azalma vardı, bu yılda devam edince ciddi anlamda ürünlerin verimliliğinde olumsuz etki yaptı. Kırış alanlarda 300 kilo civarında verim alınırken 100 kiloya, 50 kiloya düştü, bazen biçilemeyecek tarlalar oluştu. Tabii bunun yanında 11-12 Nisan'da bölgede çok şiddetli bir zirai don olayı yaşandı. Bu hem tarla bitkilerini hem de meyve alanlarını çok ciddi vurdu. Devamında baharlık ürünler ekildi ilkbaharda, yağışlar yetersiz olunca bölge büyük oranda derin kuyu pompalarıyla yeraltı suyu kullanıyor. Böylece yeraltı sularının seviyesi ciddi anlamda düştü, hatta son zamanlarda belli bölgelerde kuyular kurumaya başladı. Tabii çiftçi de her ürüne yeterli suyu veremedi. Bu da ister istemez baharlık ürünlerde de ciddi bir verim kaybına neden olacak. Bir de aşırı sıcaklıklar oldu özellikle Ağustos başı, Temmuz içindeki bu aşırı sıcaklar tozlaşma ve dölleme faaliyetlerini ciddi olumsuz etkiledi bitkilerde. Bölge özelinde yine yüzey suyu olarak kullanılan Beyşehir Gölü büyük bir sulama kaynağı. Bu bölgelerden de ovaya hiç su verilemedi. Geçen yıl da verilememiştii bu yılda verilemedi. Ve yine ufak çaplı, Konya ovasının dağlık bölgelerinde küçük barajları olan köyler var, o bölgelerde daha çok organik tarım ve buna benzer daha küçük bahçe tarımı yetiştiriciliği yapılan ürünler var, başta çilek olmak üzere. O bölgelerde de barajlarda çok ciddi su seviyeleri düştü, kimisi kurudu. Bunlar da bölge çiftçisini olumsuz etkiledi. Konya'nın Ilgın

DÜNYADA GIDA FİYATLARI TEMMUZ'DA YILLIK YÜZDE 7,6; TÜRKİYE'DE YÜZDE 27,3 ARTTI

ilçesinde Çavuşçugöl var, bölge için çok önemli bir su kaynağıydı, o göl kurudu. Yani bu yıl çiftçilerimiz ilk defa bu denli kuraklığın olumsuz etkilerini hissetti. Sadece İç Anadolu değil, Türkiye genelinde de bu yıl yağış düşüklüğü her bölgede ürünleri ciddi olumsuz etkiledi. Türkiye'nin en çok ayçiçeği üretimi yapılan bölgesi Trakya'da bölgesel ürünler ciddi derecede olumsuz etkilendi. Buğday çok etkilenmedi ama ayçiçeği çok etkilendi. Sahil bölgelerine baktığımızda Çukurova'da, narenciye arazilerinde ciddi anlamda olumsuz yaşandı. Türkiye'de bir ilktir bu. Hem meyvecilik, hem tarla tarımının, hem kuraklığın bu derece bütüncül olarak etkilendiği tek yıl diyebiliriz. Geçmişte de oluyordu ama bölgesel oluyordu. Bir bölgede olmasa diğer bölgede oluyordu ve denge sağlanıyordu" ifadelerine yer verdi.

Prof. Dr. Soylu, maliyetlerin de İç Anadolu'da çiftçileri olumsuz etkilediğini belirterek, "Maliyetler bölgesel değişebiliyor, mesela Çukurova'daki sulama maliyetiyle bizdeki maliyeti kıyaslarsak bizde on kat daha fazla. Ciddi anlamda elektrik parası ödüyor çiftçimiz. Özellikle bu küresel savaşımlardan ve gerginliklerden dolayı gübre

fiyatları çok yükseldi. Örneğin 20-22 lira olan dap gübresi şimdi 35 lira civarına yükseldi. Bu da çiftçinin maliyetlerini yükseltti. Buna karşı çiftçi o maliyet artışını ürünlerine istediği gibi yansıtamadı. Özellikle belli ürünlerde bunu yaşadık. Sebze, karpuzda, soğanda, patatesten talep azlığı ve üretim fazlalığı olunca fiyatlar dip yaptı. Bu da ister istemez çiftçiye zor durumda bıraktı. Rekolte kaybı ürünlere göre çok değişiklik gösteriyor. Zaten buğday, arpa hemen hemen Türkiye genelinde bir tek Doğu Anadolu bölgesinde kaldı. Buğdayda yüzde 15 civarı bir rekolte kaybı bekleniliyor. Arpada ve ayçiçeğinde bu yüzde 30 civarında. Mısırdaki ekim artışı nedeniyle belki biraz verimlilik düşecek ama geçen seneki seviyelerde üretim olabilir. Yani orada bir olumsuzluk olmayabilir. Mercimek ve nohutta da ciddi bir rekolte kaybı oldu. Bölgesine göre yüzde 20-30 oranında. Tarım Bakanlığı 52 ilçeyi su kısıtlılığı bölgesi ilan etti. Bu bölgelerde suyu az tüketen ürünleri teşvik etmek için ilave destekler koydu. Ama mutlaka bu suyu az tüketen bitkilere olan destek miktarının artırılması gerekiyor ki çiftçi daha fazla kar edebilsin, suyu çok tüketen bitki gruplarından buraya

doğru bir kayma olsun. Bunu başa-
rabilirsek belki su kaynaklarının
üzerindeki baskı biraz daha azala-
bilir” dedi.

“Tarımdan tasarruf edilemez, kaynak yok demek çözüm değil”

TMMOB Ziraat Mühendisleri
Odası Yönetim Kurulu Başkanı
Baki Remzi Suiçmez, “Tarımdan
tasarruf edilemez. Kaynak yok
demek çözüm değil. Yeterli kaynak
var. O kaynak eğer üreticilerimize
verilirse en azından üretici alandan
çekilmez. Gelecek yıl ve yılları da
kaybetmeyiz” uyarısında bulunur-
ak, TCMB’nin enflasyon raporu
sunumunda zirai don ve kuraklığın
gıda fiyatları üzerinde yapacağı
baskının farkında olmasının önemli
ancak yeterli olmadığını kaydetti:

“2014 yılından sonraki en yay-
gın ve yıkıcı don etkisini 2025
yılında Şubat, Mart ve özellikle
Nisan ayında, Tarım ve Orman
Bakanlığı’na göre 34, gerçekte

ise 65 ilimizde yaşadık. Narenciye,
üzüm, kayısı, fındık, fıstık, kiraz,
elma, şeftali, nektarin, armut, erik,
ayva, badem, ceviz, çay, gül başta
olmak üzere kendimize yeterliliği-
mizin yüksek olduğu ve en önemli
ihracat kalemlerimiz olan ürünlerde
çok ciddi rekolte kayıpları yaşadık.
TÜİK’in 2025 yılı 1. Bitkisel Üretim
Tahmini’nde meyve üretiminde
yüzde 24,4 azalış yaşanacağı yani
7 milyon ton rekolte kaybı bek-
lendiği açıklanırken, 2. Tahmin’de
bize göre bu oran ve kayıp miktarı
artacak. Yani zirai don meyveciliği
vururken, Türkiye’nin yaş ve kuru
meyvede ihracat potansiyeli çok
ciddi tehlikede. Örneğin geçen yıl
67 bin ton olan kiraz ihraç miktarı-
mız 6 bin tonlara düştü. Bu düşüşü
kayısıda, fındıkta, fıstıkta, üzümde,
incirde de maalesef yaşayaca-
ğız. TBMM Zirai Don Araştırma
Komisyonu’nun kurulması önemli.
Ancak, tarımsal üretim gecikme
beklemez. ÇKS’li TARSİM’li
üreticilerin belirlenen hasarın

çok az kısmını alabildiği, ÇKS’li
TARSİM’sizlerin açıklanmasına
karşın yaptıkları masrafın hasar
oranında zararını alamadığı, afet
bölgesi ilan edilmemesi nedeniyle
ÇKS’siz çok sayıda üreticinin yok
sayıldığı, tüm üreticilerin çok ciddi
orandaki banka borçlarına yönelik
bir düzenleme yapılmadığı, bah-
çeleri yeniden üretim için gelecek
yıllara hazırlama adına budama,
sulama, gübreleme gibi uygulama-
lara yönelik ek desteklerin veril-
mediği bir ortamda, gelecek yıl ve
yıllar için yeterli üretim ve ihracat
sorununun çözülemeyeceği açıktır” diyor.

Türkiye 2007 ve özellikle 2019
sonrası kuraklığın olumsuz etki-
lerini yaşıyor. 2025 yılı ve sonrası
da yaşayacak. Kuraklık en çok
kıraç alanlarda yağışa bağlı yani
kuru tarım yapılan buğday ve arpa
gibi hububat, mercimek ve nohut
gibi bakliyat, ayçiçeği üretimi ve
fındık, üzüm, kayısı, antepfıstığı,
narenciye dahil birçok meyveyi

olumsuz etkiledi. Sulu tarım yapılan mısır, şeker pancarı, pamuk ve çeşitli sebzelere yeterli su verilememesi de ürün verimini ve üretici gelirini olumsuz etkiliyor. Baki Remzi Suiçmez, "Zamanında somut önlemler alınmazsa yerli üretimdeki artan gıda arz açığı, kendimize yeterliliğimizin azalması ve ithalat bağımlılığının artması sonucunu, yani çözümsüzlüğü doğuracaktır. 2025 yılında dolu, sel ve yangının olumsuzluklarını da yaşadık, bundan sonra da yaşayacağız. Maalesef bu olumsuz etkiler henüz ülke kamuoyunu yeterince meşgul etmiyor. Tarım ve Orman Bakanı'nın 'zirai dondan sadece meyveler etkilendi, hububat ve bakliyat gibi stratejik ürünler etkilendi, üretimde sorun yok' söylemine karşın, 2025 yılında ihraç kalemlerimiz meyveler yanında hububat, bakliyat ve yağlık tohumlardaki üretim kuraklıktan etkilendi. Bu bağlamda 'ha don, ha kuraklık, üretimde topyekûn bir sorun var, bu görülmeli, ciddi ve somut önlem alınmalı, gelecek yıl ve yıllar üretimde süreklilik sağlanmalı' diyoruz. Tarımdan tasarruf edilemez. Kaynak yok demek çözüm değil. Yeterli kaynak var. O kaynak eğer üreticilerimize verilirse en azından üretici alandan çekilmez. Gelecek yıl ve yılları da kaybetmeyiz. Gıda üretimindeki süreklilik aynı zamanda da tüketici olarak bize ucuz, sağlıklı ürünlerin gelmesini sağlayacak. O yüzden gecikmeden üreticilerin sorunu çözülmeli. Yıllardır tarımda dışa bağımlılık ve yüksek gıda enflasyonu sorunu yaşayan ülkemiz, yanlı ve yanlış ekonomi ve tarım politikaları tercihlerinin olumsuz etkilerinin yanında, olumsuz iklim koşullarının da etkisiyle, gerek tarımsal üretimde gerek gıda sanayiinde gerek ihracatta gerekse tüketimde çok zor bir süreç yaşamaktadır. Merkez Bankası Başkanı'nın 2025 yılının üçüncü Enflasyon Raporu sunumunda zirai don ve kuraklığın gıda fiyatlarına etkilerine değinmesi,

ciddi üretim azalmasının gıda fiyatlarına yukarı yönlü baskı yaratacağının farkında olması önemlidir, ancak yeterli değildir. Tarıma yönelik gerekli somut politik, ekonomik, ekolojik, sosyolojik bilimsel yapısal ve altyapısal önlemler gecikmeden alınmazsa bu olumsuz ve giderek zorlaşan süreç maalesef yaşanmaya devam edecektir."

"Çiftçilerin iklim risklerine karşı yapabilecekleri oldukça sınırlı"

Baki Remzi Suiçmez, tarımda yaşanan sorunların çözümlerine ilişkin, "Kuraklık, don, sel, dolu zararı dünyada ve ülkemizde sürekli yaşanmış ve bundan sonra da yaşanacak meteorolojik olayların somut sonuçları. Çiftçilerin iklim risklerine karşı yapabilecekleri oldukça sınırlı. Yaşanan olumsuzlukları en aza indirebilmek için öncelikle kamu yönetimi tarafından afet öncesi, afet anı, afet sonrası yapılacakları önceden belirleyip mevcut somut çözümleri zamanında yaşama geçirmek gerekir. İklim değişikliğinin kısa ve uzun vadeli senaryoları dikkate alınarak toprak ve su kaynaklarına yönelik uzun vadeli planlamalar ile alınacak gerekli önlemler somut olarak zamanında uygulanmalıdır. Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün kuraklık, don, dolu, sel dahil erken uyarı sistemi güçlendirilmeli ve üreticiye zamanında ulaşma ortamı sağlanmalıdır. Bilimsel çalışmalar artırılmalı, çiftçi eğitimi ve yayım dahil bilinçlendirme çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır. Yıllardır gündemde olan Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı kağıt üzerinde kalmamalı, ülke geneli ve iller düzeyinde yaşama geçirilmelidir. Devlet Su İşleri (DSİ) altyapısı ve bütçesi güçlendirilerek sulama yatırımları tamamlanmalı. GAP ve KOP sulama yatırımları bitirilmeli, Topraksu Genel Müdürlüğü benzeri bir kurum yeniden kurularak su, toprak, üretim, üretici bağı sağlanmalı, arazi toplulaştırma

hizmetleri tamamlanmalı. Ayrıca bireysel kredilerin yeterli olmadığı günümüzde kamu desteğiyle tasarruf sağlayan basınçlı sulama sistemlerine geçilmeli, kuraklığa ve dona dayanıklı tohumların ıslahı ve ekilmesinin teşviki gibi teknik önlemler hızla yaşama geçirilmelidir. Ormanlar, su havzaları, meralar mutlak korunarak sel zararları en aza indirilmeli. Geniş alanlardaki don zararlarına karşı modern teknikleri uygulamak üzere dayanışma ağı/kooperatifçilik yaygınlaştırılmalı. Kuru ve sulu tarım yapılan alanlardaki gelir düzeyi farkı dikkate alınarak yağışa bağlı/kuru tarım yapan üreticilere verilen destekler artırılmalı. Yaygınlığı oldukça düşük olan Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM) uygulamalarındaki, poliçe yüksekliği, kesinti fazlalığı, gerçekçi olmayan hasar tespiti ve zamanında ödememe sorunları çözülerek tarım sigortası kapsamı genişletilerek kamu desteğiyle yaygınlaştırılmalı. Ülkemizde tarımsal üretimin ve tüketiminin devamlılığı için en gerçekçi çözüm; iklimin olumsuz etkileri kolaycılığına düşmeden, toplam tarımsal desteğin az olması, desteklerin geç ödenmesi, çiftçiye yönelik mazot, tohum, gübre, ilaç, sulama suyu ve elektrik gibi yeterli girdi desteğinin olmaması, alım fiyatlarının maliyetin altında açıklanması, üretici borçlarının artmasına karşın kredi faizlerinin düşürülmemesi gibi nedenlerle, hiçbir doğal afet olmasa bile çok zor üreten ve kâr edemeyen çiftçinin koşulsuz ve hemen desteklenmesidir. Üreticilerin ciddi kuraklık ve yaygın don gibi meteorolojik olaylardan da olumsuz etkilendiği günümüzde üretimde sürekliliği sağlayacak mevcut desteklerin artırılması ve zamanında ödenmesi yanında kuraklık, don, dolu, yangın, deprem gibi olumsuzluklara yönelik tarımsal ek ekonomik ve teknik destek programları derhal yaşama geçirilmelidir" değerlendirmesinde bulundu.